

Agnieszka Malkowska*

Wybrane aspekty funkcjonowania Euroregionu Pomerania

Słowa kluczowe: współpraca transgraniczna, euroregion Pomerania

Keywords: cross-border cooperation, Euroregion Pomerania

Wprowadzenie

Euroregiony jako jedna z form współpracy transgranicznej w Europie Zachodniej powstały już w latach 50. XX wieku. W Polsce wzrost zainteresowania współpracą transgraniczną można obserwować od początku lat 90. Pierwszy euroregion utworzono w grudniu 1991 roku (euroregion Nysa), a najmłodszy powstał w roku 2003 (euroregion Łyna–Ława). W Polsce funkcjonuje 16 euroregionów, z czego na pograniczu zachodnim 4: Pomerania, Pro Europa Viadrina, Sprewa–Nysa–Bóbr oraz Nysa.

Umowę o utworzeniu euroregionu Pomerania podpisano 15 grudnia 1995 roku w Szczecinie. Początkowo dotyczyła ona współpracy polsko-niemieckiej, a w 1998 roku dołączyła strona szwedzka. Zaznaczyć jednak trzeba, iż ta trójstronna współpraca miała charakter asymetryczny, z wyraźną dominacją działań na pograniczu polsko-niemieckim. W roku 2013 Szwecja wystąpiła z euroregionu¹.

Euroregion Pomerania przez prawie dwie dekady funkcjonowania ugruntował swoją pozycję w życiu społeczno-gospodarczym województwa zachodniopomorskiego, gdzie

* Doktor Agnieszka Malkowska jest adiunktem na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług (Katedra Gospodarki Światowej i Transportu Morskiego) Uniwersytetu Szczecińskiego. E-mail: agnieszka.malkowska@wzieu.pl.

¹ 4 czerwca 2013 roku podpisano jedynie umowę o współpracy pomiędzy województwem zachodniopomorskim a regionem Skania (Królestwo Szwecji). Współpraca będzie realizowana głównie w ramach Stowarzyszenia Władz Regionalnych w Skanii oraz Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania i dotyczyć ma: rozwoju regionalnego, transportu, wspierania inicjatyw klastrowych, dialogu bałtyckiego oraz kultury.

stanowi istotny element polityki regionalnej prowadzonej na tym obszarze. Współpraca polsko-niemiecka w ramach euroregionu przyniosła wiele korzyści, ale stoją przed nią nowe wyzwania w perspektywie lat 2014–2020.

Celem artykułu jest prezentacja dotychczasowych osiągnięć z przygranicznej współpracy polsko-niemieckiej w ramach euroregionu Pomerania. Zbadano także opinie studentów zachodniopomorskich uczelni w zakresie wybranych aspektów funkcjonowania euroregionu. Posłużono się metodą analizy dokumentów strategicznych oraz metodą kwestionariuszową. Wykorzystano ankiety, które pozwoliły na zebranie materiału empirycznego. Badaniem ankietowym objęto 200 studentów studiów stacjonarnych z dwóch największych szczecińskich uczelni: Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Badania przeprowadzono w styczniu 2014 roku. Mają one charakter przyczynkowy i są wstępem do dalszych dociekań dotyczących euroregionu Pomerania.

Efekty funkcjonowania Euroregionu Pomerania

Współcześnie ogromną rolę w polityce regionalnej przypisuje się środowisku społeczno-kulturowemu, określanemu jako zasoby instytucjonalne regionu tworzone przez regionalne powiązania ekonomiczne, konwencje dotyczące życia gospodarczego i reguły zachowań wynikające z tradycji, zaakceptowane przez społeczności lokalne i regionalne i stanowiące bardzo ważne zasoby niematerialne rozwoju regionalnego. Te zasoby, nazywane także bardzo często kapitałem społecznym, są efektem istnienia relacji sieciowych między autonomicznymi podmiotami rozwoju regionalnego i zachodzących między nimi interakcji. Sprzyjają przez to współdziałaniu w perspektywie długookresowej, pogłębianiu relacji ekonomicznych i tworzeniu zaufania, stanowiącego kluczowy czynnik konkurencyjności². To dzięki lokalnym i regionalnym sieciom przekazywana jest nieskodyfikowana wiedza skumulowana w danym środowisku, dzięki czemu ułatwiają one pozarynkową dyfuzję wiedzy, umiejętności i innowacji³. Kapitał społeczny jest kształtowany przez kapitał ludzki, czyli jednostki, które tak naprawdę decydują o relacjach międzyludzkich, w tym o współpracy. Stąd tak istotni dla poszczególnych regionów są ludzie młodzi, którzy będą stanowili o ich przyszłości.

² Zob. A. Małkowska, A. Małkowski, *Budowa konkurencyjności regionu w dobie globalizacji na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*, w: *Rola funduszy unijnych w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu*, red. J. Buko, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2013, nr 753, Ekonomiczne Problemy Usług, nr 103, s. 147–160.

³ R. Radek, *Znaczenie współpracy transgranicznej w rozwoju społeczności lokalnych i regionalnych polskiego pogranicza*, Uniwersytet Śląski, Katowice 2011, s. 33.

W euroregionie Pomerania od samego początku podkreślano znaczenie kapitału ludzkiego i społecznego. W dokumencie o jego utworzeniu⁴ określono, iż celem współpracy w jego granicach jest „podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju Regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji po obu stronach granicy”.

Przez prawie dwie dekady funkcjonowania euroregionu Pomerania udało się wiele osiągnąć, ale jednak nie wszystkie założone cele udało się zrealizować. Do sukcesów należy zaliczyć między innymi⁵:

- a) przełamanie barier społecznych, które funkcjonowały na granicy polsko-niemieckiej;
- b) zbudowanie sieci partnerstwa samorządowego i instytucjonalnego;
- c) stworzenie infrastruktury służącej realizacji wspólnych zadań;
- d) powstanie sieci połączeń komunikacyjnych, zarówno społecznych, jak i drogowych (duża zmiana jakościowa, ale połączenia drogowe muszą być w dalszym ciągu budowane i ulepszone);
- e) wspólny sekretariat techniczny w Löcknitz;
- f) odegranie przez euroregion Pomerania znaczącej roli w przygotowaniu województwa zachodniopomorskiego do przystąpienia do Unii Europejskiej.

Z kolei wśród kwestii, których nie udało się w euroregionie Pomerania pomyślnie zrealizować, wskazuje się między innymi na⁶:

- a) niedoprowadzenie do rzeczywistego, wspólnego planowania rozwoju obszaru transgranicznego – po polskiej i niemieckiej stronie granicy działają stowarzyszenia, które spotykają się, dyskutują, ale w myśleniu często zatrzymują się na „granicy”;
- b) niewypracowanie wspólnych standardów zatrudnienia, standardów edukacyjnych oraz administracyjnych;
- c) nieustanowienie metropolii szczecińskiej liderem rozwoju polsko-niemieckiego obszaru, przez co euroregion Pomerania nie wypracował swojej roli, do której został stworzony.

Podsumowując osiągnięcia i niezrealizowane cele euroregionu Pomerania w ciągu prawie 20 lat jego działalności, należy zauważyć, że mimo długoletniej współpracy transgranicznej, mimo procesów integracji europejskiej i funkcjonowania strefy Schengen, w umysłach liderów pogranicza polsko-niemieckiego nadal funkcjonuje „granica”. To z kolei z pewnością stanowi barierę w budowaniu kapitału społecznego pogranicza

⁴ Umowa o utworzeniu Euroregionu „Pomerania” zawarta 15 grudnia 1995 roku w Szczecinie, § 2.

⁵ P. Bartnik, *Euroregionalny wymiar EUWT*, w: *Nasze pogranicze – między wizją a praktyką*, materiały pokonferencyjne, Szczecin 2011, s. 39.

⁶ Tamże.

polsko-niemieckiego. Lokalni liderzy mają przecież inicjować działania, aktywizować mieszkańców, a także dbać o ich świadomość w zakresie funkcjonowania określonych instytucji czy organizacji w danym regionie.

W roku 2010 przyjęto strategię Unii Europejskiej, w której określono kierunki jej ewolucji w oparciu o rozwój: inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu, co w konsekwencji ma pozytywnie wpływać na wzrost gospodarczy regionu⁷. Planowane działania w euroregionie Pomerania na lata 2014–2020 uwzględniają zapisy strategii „Europa 2020” i są kompatybilne ze Strategią rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020 (zob. tabela 1).

Tabela 1. Cele Strategii rozwoju euroregionu Pomerania na lata 2014–2020 a cele strategii „Europa 2020” i Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020

Cele strategii „Europa 2020”	Priorytety Strategii rozwoju euroregionu Pomerania na lata 2014–2020	Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020
Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji	Wsparcie edukacji, badań, rozwoju technologicznego, innowacji i zatrudnienia	Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania
		Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu
		Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu
Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej	Poprawa dostępności regionalnych centrów gospodarczych i turystycznych	Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami
Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną	Dostosowanie usług publicznych do zmian demograficznych	Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności
	Wsparcie społeczeństwa obywatelskiego, administracji publicznej, kultury, sportu i spraw społecznych przez całe życie	Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

Źródło: zestawiono na podstawie: Komunikat Komisji Europa 2020, *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, KOM (2010) 2020, wersja ostateczna; *Transgraniczna Koncepcja Rozwoju i Działania Euroregionu Pomerania na lata 2014–2020. Aktualizacja*, Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania, Kommunalgemeinschaft Euroregion Pomerania e.V., Szczecin–Löcknitz, s. 8; *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*, Szczecin 2010, czerwiec, s. 108–111.

W strategiach rozwoju Unii Europejskiej, euroregionu Pomerania, jak i województwa zachodniopomorskiego, istotne miejsce zajmują zagadnienia dotyczące wzrostu tożsamości i spójności społecznej regionu. Mają one polegać na tworzeniu jak najlepszych warunków do życia i pracy mieszkańców, realizacji ich planów życiowych czy samorealizacji. Tym samym wdrażana będzie idea społeczeństwa obywatelskiego, zaintereso-

⁷ Komunikat Komisji Europa 2020, *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, KOM (2010) 2020, wersja ostateczna, s. 5.

wanego sprawami społecznymi i świadomego swojego regionu. Działania te powinny być prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, ale i wspierane przez różnego rodzaju instytucje i organizacje tworzące potencjał danego obszaru. Bardzo ważne jest, aby mieszkańcy, w tym ludzie młodzi, wiedzieli, jaki jest potencjał regionu, jakie są cele i bariery jego rozwoju oraz jakie działania na różnych płaszczyznach życia społeczno-gospodarczego są w danym czasie podejmowane. To sprawia, że mieszkańcy czują się członkami wspólnoty, chcą aktywnie uczestniczyć w budowaniu regionu, a także mają poczucie współodpowiedzialności za jego rozwój i tworzą przy tym więzi, które są tak istotne w budowaniu kapitału społecznego.

W euroregionie Pomerania działania wspierające rozwój społeczny są szczególnie istotne, gdyż w nowej perspektywie lat 2014–2020 współpraca transgraniczna w tym obszarze będzie wymagała stawienia czoła wyzwaniom wynikającym między innymi z niekorzystnych zmian demograficznych. Szacuje się iż, do roku 2030 nastąpi spadek liczby mieszkańców euroregionu o około 6–15%, w tym przede wszystkim wśród ludzi młodych. Zjawisku temu towarzyszyć będzie wzrost odsetka osób starszych. Średnia wieku do 2030 roku prawdopodobnie znacznie wzrośnie – o około 8–10 lat. Przy czym negatywne trendy demograficzne będą obserwowane szczególnie mocno w niemieckiej części euroregionu Pomerania⁸. Stąd tak ważne są działania wspierające na różnych płaszczyznach rozwój jednostek terytorialnych, w których młodzi ludzie będą mogli godnie żyć, pracować, rozwijać się i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczno-gospodarczym swojego regionu.

Wyniki badań

Poziom świadomości euroregionalnej w polskiej literaturze ekonomicznej badali między innymi M. Greta⁹, F. Adamczuk¹⁰, F. Zich¹¹, F. Kłosowski¹² czy R. Radek¹³. Wykazali oni, że współpraca transgraniczna jest oceniana wprost proporcjonalnie do jej ist-

⁸ *Transgraniczna Koncepcja Rozwoju i Działania Euroregionu Pomerania na lata 2014–2020. Aktualizacja*, Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania–Kommunalgemeinschaft Europaregion Pomerania e. V., Szczecin–Löcknitz, s. 6–7.

⁹ Zob. M. Greta, *Euroregiony a integracja europejska. Wnioski dla Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2003.

¹⁰ Zob. F. Adamczuk, *Spoleczna akceptacja i percepcja współpracy przygranicznej w świetle badań w euroregionie „Nysa”*, w: *Euroregiony – mosty do Europy bez granic*, red. W. Malendowski, M. Szczepaniak, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000, s. 206–211.

¹¹ Zob. F. Zich, *Mieszkańcy czesko-niemieckiego pogranicza i rozwój współpracy transgranicznej*, w: *Pogranicze z Niemcami a inne pogranicza Polski*, red. Z. Kurcz, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999, s. 146–147.

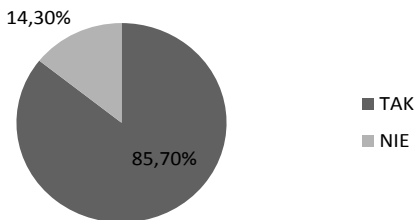
¹² Zob. F. Kłosowski, *Euroregion „Śląsk Cieszyński” w świadomości jego mieszkańców*, w: *Granice. Obszary przygraniczne. Euroregiony*, red. J. Runge, Uniwersytet Śląski, Katowice 2003, s. 51 i następn.

¹³ Zob. R. Radek, *Znaczenie współpracy transgranicznej...*

nienia wśród społeczności lokalnych czy regionalnych. Oznacza to, iż większa wiedza na temat euroregionów i ich działań sprawia, że mieszkańcy danego regionu mają bardziej pozytywny stosunek do tych zagadnień. Niestety, badania pokazują, że społeczności mają bardzo ograniczoną wiedzę na temat funkcjonowania euroregionów, najczęściej dotyczącą jedynie jego nazwy. Informacje odnoszące się do daty powstania, celów czy prowadzonych działań w zakresie współpracy transgranicznej są mieszkańcom nieznane lub wie o nich niewielka część społeczeństwa.

Badania przeprowadzone na potrzeby niniejszego artykułu dotyczyły zaledwie kilku podstawowych zagadnień dotyczących euroregionów, ale uzyskane wyniki są zgodne z przytoczonymi. W pierwszej kolejności badanych studentów zapytano, czy wiedzą, co to są euroregiony (zob. rysunek 1). Wśród respondentów aż 85,7% odpowiedziało pozytywnie. Zaznaczyć jednak trzeba, że była to odpowiedź subiektywna i nie sprawdzano, czy rzeczywiście studenci znają istotę euroregionów. Odsetek młodych ludzi, którzy przyznali, że nie wiedzą, co to są euroregiony, wynosił 14,3%. Jest to mniejszość, ale niepokojąca. Tym samym należy domniemywać, że ludzi ci nie wiedzą także, jakie są cele powstawania euroregionów, jakie mają one spełniać funkcje na pograniczach czy też jakie korzyści mogą mieć społeczności lokalne czy regionalne ze współpracy transgranicznej.

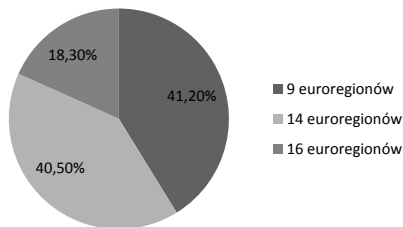
Rysunek 1. Czy wiesz co to są euroregiony?

Źródło: badanie własne.

Kolejne pytanie w ankiecie było już bardziej szczegółowe i dotyczyło liczby funkcjonujących w Polsce euroregionów. Respondenci mieli do wyboru trzy możliwości. Prawidłową odpowiedź wskazało tylko 18,3% badanych. Większość, bo aż 81,7% respondentów, nie miała wiedzy w tym zakresie.

Rysunek 2. Ile euroregionów funkcjonuje w Polsce?

Źródło: badanie własne.

Respondentów spytano także, na czym powinny się skupić działania w ramach euroregionów. Poproszono ich o uszeregowanie wskazanych aspektów od najważniejszego (1) ich zdaniem do najmniej ważnego (6). Za najbardziej istotne dla badanych okazała się poprawa warunków życia mieszkańców, a za najmniej ważne – działania w dziedzinie kultury.

Tabela 2. Ranking ważności działań w ramach euroregionów w opinii studentów

Miejsce w rankingu	Działanie
1.	Poprawa warunków życia mieszkańców
2.	Rozwój społeczno-gospodarczy
3.	Turystyka
4.	Ochrona środowiska
5/	Promocja regionu
6.	Działania w dziedzinie kultury

Źródło: badanie własne.

Społeczne oczekiwania ludzi młodych co do zakresu działań euroregionów nie dziwią i dotyczą one w pierwszej kolejności poprawy jakości życia w regionie, który będzie umacniał swój potencjał społeczno-gospodarczy. Jest to szczególnie istotne dla studentów, którzy w niedalekiej przyszłości będą poszukiwać pracy, zakładać rodziny i prowadzić własne gospodarstwa domowe.

Studentów zapytano także, jak nazywa się euroregion, do którego należy województwo zachodniopomorskie. Prawidłową nazwę podało 80,9% badanych. Jednak aż 19,1% respondentów nie wiedziało, że województwo zachodniopomorskie należy do euroregionu Pomerania.

Pytanie kolejne dotyczyło celów, jakie stawia przed sobą euroregion Pomerania. Respondenci mieli je wskazać samodzielnie, ale okazało się do dla nich dużym wyzwaniem. Studenci (31%) odpowiadali jedynie bardzo ogólnie, wskazując na współpracę przygraniczną i rozwój regionu.

Na pytanie dotyczące daty powstania euroregionu Pomerania prawidłowo odpowiedziało zaledwie 7,3% badanych. Tym samym potwierdza się, iż młodzi ludzie w większości wiedzą o istnieniu euroregionów, ich nazwach, ale bardziej szczegółowej wiedzy dotyczącej ich funkcjonowania nie posiadają lub jest ona na dość niskim poziomie. Tym samym uznać należy, że polityka informacyjna dotycząca funkcjonowania w województwie zachodniopomorskim euroregionu Pomerania jest mało efektywna. Należałoby ją zweryfikować i tak prowadzić kampanie informacyjne, aby społeczności lokalne i regionalne, w tym szczególnie ludzie młodzi, mieli szansę poznania mechanizmów funkcjonujących w regionie. Zwiększenie świadomości w tym zakresie jest szansą na włączenie ich w procesy współpracy, a tym samym zaangażowanie w sprawy swojego regionu, co umocni jego kapitał społeczny. Zadanie to powinny realizować nie tylko organy euroregionu Pomerania, ale i lokalni liderzy czy instytucje samorządowe.

Podsumowanie

Funkcjonowanie euroregionu Pomerania przez prawie dwie dekady i osiągnięte w jego ramach sukcesy polsko-niemieckiej współpracy przygranicznej potwierdzają słuszność jego istnienia i działalności. W latach 2014–2020 za pomocą tej formy kooperacji będzie się dążyć do szeroko rozumianego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu poprzez między innymi wsparcie edukacji i badań, poprawę dostępności regionalnych centrów gospodarczych i turystycznych, dostosowanie usług publicznych do zmian demograficznych czy wsparcie społeczeństwa obywatelskiego. Być może uda się też zrealizować te cele, które od początku funkcjonowania euroregionu były wytyczone, ale do tej pory trudne do osiągnięcia. Ważne jest, aby w tych wszystkich działaniach w ramach współpracy transgranicznej nie zapominać o społecznościach lokalnych i regionalnych. Badania pokazują, że polityka informacyjna na temat podstawowych informacji o euroregionie Pomerania, jak i o jego działaniach powinna zostać zreformowana tak, aby jego mieszkańcy, w tym studenci i ludzie młodzi, zwiększyli swoją świadomość w tym zakresie. To z kolei powinno pozytywnie wpłynąć na umacnianie kapitału społecznego regionu.

Literatura

- Adamczuk F., *Społeczna akceptacja i percepcja współpracy przygranicznej w świetle badań w euroregionie „Nysa”*, w: *Euroregiony – mosty do Europy bez granic*, red. W. Malendowski, M. Szczepaniak, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000.
- Bartnik P., *Euroregionalny wymiar EUWT*, w: *Nasze pogranicze – między wizją a praktyką*, Materiały pokonferencyjne, Szczecin 2011.
- Greta M., *Euroregiony a integracja europejska. Wnioski dla Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2003.

- Kłowski F., *Euroregion „Śląsk Cieszyński” w świadomości jego mieszkańców*, w: *Granice. Obszary przygraniczne. Euroregiony*, red. J. Runge, Uniwersytet Śląski, Katowice 2003.
- Komunikat Komisji Europa 2020, *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, KOM (2010) 2020, wersja ostateczna.
- Malkowska A., Malkowski A., *Budowa konkurencyjności regionu w dobie globalizacji na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*, w: *Rola funduszy unijnych w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu*, red. J. Buko, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2013, nr 753, Ekonomiczne Problemy Usług, nr 103.
- Radek R., *Znaczenie współpracy transgranicznej w rozwoju społeczności lokalnych i regionalnych polskiego pogranicza*, Uniwersytet Śląski, Katowice 2011.
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*, Szczecin 2010, czerwiec.
- Transgraniczna Koncepcja Rozwoju i Działania Euroregionu Pomerania na lata 2014–2020. Aktualizacja*, Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania–Kommunalgemeinschaft Europaregion Pomerania e. V., Szczecin–Löcknitz.
- Zich F., *Mieszkańcy czesko-niemieckiego pogranicza i rozwój współpracy transgranicznej*, w: *Pogranicze z Niemcami a inne pogranicza Polski*, red. Z. Kurcz, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999.

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie wybranych aspektów funkcjonowania Euroregionu Pomerania. Autorka dokonała analizy strategicznych programów rozwoju euroregionu w kontekście strategii „Europa 2020” i strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego. Zbadano opinię 200 studentów szczecińskich uczelni dotyczącą współpracy euroregionalnej. Określono oczekiwania społeczne co do pożądaných kierunków rozwoju współpracy transgranicznej.

Selected Aspects of the Euroregion Pomerania

The aim of the following article is to present the selected aspects of the functioning mechanism of the Pomerania Euroregion. The author presents the conditions of cooperation on the border, and analyzes strategic development programs of the euroregion in the context of both Europe 2020 and the development strategy of the Zachodniopomorskie Voivodship. A survey has been conducted among 200 students of Szczecin universities, asking their assessment of the advantages related to the functioning of euroregional cooperation. Social expectations as to the desired directions of development of cross-border cooperation have been determined.

Translated by Agnieszka Malkowska